

Spoorloos

SPOORLOOS

Kurt Wertelaers

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

INLEIDING	7	PERSONS OF INTEREST	140
		‘De naam staat ertussen’	142
GEZOCHT: EEN DEFINITIE	10	Hoe meer namen, hoe beter(?)	155
Hoeveel cold cases zijn er?	19	The six degrees of separation	169
Het mysterie van het Heulmeisje	22		
762 onrustwekkende verdwijningen	30	DE CRIMINELE DRIEHOEK	172
Operatie kerkhof: de naamloze doden	34	Middelen	178
Verjaard maar niet vergeten	36	Motief	188
		Gelegenheid	198
COLD CASE BUREAU VAN MEERBEECK	44		
De moord op Sally Van Hecke	51	WIE, WAT, WAAR, WANNEER, WAAROM, WAARMEE & HOE	200
Een bureau met passie... en een plan	59	Dubbele ontvoeringen en moorden	202
		Overkill	209
HYPOTHESEVORMING EN SCENARIODENKEN	66		
Trek alles en iedereen in twijfel en begin van nul	69	‘IEMAND DAARBUITEN WEET IETS’	218
Neske Boedry: roofmoord of niet?	71		
De verdwijning van Gerard Pelzer	87	DE LAATSTE HOOP	232
De moord op Marjel Raedschelders	102		
		DE TOEKOMST	250
HET BELANG VAN EEN (GOEDE) TIJDLIJN	108		
Marjel, het meisje met de groene ogen	111	EPILOOG	263
Het heropende onderzoek naar de dood van Freddy Putseys	123		
De dubbele schreeuw van Tania Van Kerkhoven	131		

INLEIDING

Hoeveel cold cases zijn er in België en Nederland? Hoeveel onopgehelderde moorden en mysterieuze verdwijningen? En vooral: waarom zijn ze er? Hoe komt het dat we de verdwenen Nathalie Geijsbregts nergens vinden? Of Ilse Stockmans? Tanja Groen? Ken Heyrman? Elke Wevers of Liam Vanden Branden? En wie is de zogenaamde Slachter van Bergen, die midden jaren negentig de lichamen van minstens vijf vrouwen verzaagde en verspreidde in en rond die Henegouwse stad? Wie is de moordenaar van Ingrid CaECKAERT? Van Marjel Raedschelders? Van Chantal Van Agtmael? Van Neske Boedry? Of Tania Van Kerkhoven? Waarom heeft het Heulmeisje een halve eeuw na haar overlijden nog steeds geen naam? En waarom blijft de dood van Tamara Morris nu al bijna twintig jaar omgeven door raadsels?

Wat maakt dat een zaak een cold case wordt?

In dit boek neem ik u mee in de wereld van onopgehelderde moord- en verdwijningszaken. Twintig jaar was ik misdaad- en onderzoeksjournalist bij de krant *Het Laatste Nieuws* tot ik me in 2018 voltijds op onderzoek naar cold cases stortte. Ik creëerde Cold Case Bureau Van Meerbeeck en bundel daarin expertise uit België, Nederland en ver daarbuiten. De naam, Van Meerbeeck, ontleende ik aan de zoektocht naar 's lands 'oudste Belg' die in 2004 spoorloos was en van wie ik het graf terugvond. Het verhaal over die zoektocht leg ik u graag verderop in dit boek uit, want daar is de kiem gelegd voor wat we

vandaag doen. Wel geef ik u nu al mee dat het bureau inmiddels verantwoordelijk is voor de heropening van meerdere afgesloten dossiers en hernieuwde aandacht voor stilgevallen onderzoeken. In België én in Nederland.

Het internationale Cold Case Bureau Van Meerbeeck, gevestigd in het Belgische Aarschot, groeide de voorbije jaren uit tot een ankerpunt inzake onopgehelderde moord- en verdwijningszaken. Het is een baken voor nabestaanden en achterblijvers. Enig in zijn soort – voorlopig toch – en uniek door zijn werkwijze. We beschikken vandaag over een onderzoeksceel die, op vraag van die nabestaanden en achterblijvers, de dossiers onder handen neemt. Tegelijkertijd bouwt Bureau Van Meerbeeck aan een studiecentrum inzake cold cases, waarbij jonge, leergierige en talentvolle studenten uit Nederland en België samen met ervaren professionals en deskundigen op zoek gaan naar de wetenschap achter het mysterie. De opgedane kennis wordt in de vorm van studies, papers of artikels gepubliceerd op websites en is zo voor het brede publiek toegankelijk. De overkoepelende Stichting Bureau Van Meerbeeck zoekt dan weer voortdurend naar fondsen om de projecten van de onderzoeksceel en ook het studiecentrum te financieren.

In *Spoorloos* geef ik een inkijk in mijn wereld aan de hand van de vele cold cases die ik samen met mijn bureau – of alleen – onderzocht en bestudeerde. Tussen de hoofdstukken door beschrijven de achterblijvers en nabestaanden zelf hoe ze zich voelen, wat ze hebben meegemaakt en wat hernieuwd onderzoek voor hen betekent. Dit boek is met hen en voor hen geschreven.

Voor het bureau ontwikkelde ik de voorbije jaren een eigen onderzoeksmodel, CCAT (*Comprehensive Crime Analysis Triangle*), ook wel *Cold Case Analysis Triangle*), dat vandaag de basis

vormt voor onze onderzoeken. Stap voor stap neem ik de lezer van dit boek mee in de creatie van een CCAT. Dit is hoe Cold Case Bureau Van Meerbeeck vandaag op zoek gaat naar zij die spoorloos zijn, zowel langdurig vermisten als moordenaars.

Dit is mijn modus operandi.

Kurt Wertelaers

I.

GEZOCHT: EEN DEFINITIE

Wat is dat eigenlijk, een cold case? Om beter te begrijpen hoe we zo'n zaak benaderen, moeten we eigenlijk eerst op zoek gaan naar een definitie. En dat lijkt moeilijker dan gedacht.

Als je de vraag aan Jan met de pet zou stellen, krijg je weleens te horen dat het om een 'oude en onopgeloste zaak' gaat. Er is veel tijd verstreken en er zijn geen aanwijzingen die in de richting van een oplossing komen. Dat is nog niet zo gek bedacht. Voor pakweg de FBI is een cold case inderdaad een 'strafrechtelijk onderzoek dat onopgelost blijft nadat alle bruikbare onderzoeksleads zijn uitgeput'.

Als je vervolgens vraagt of een onopgehelderde fietsendiefstal van twintig jaar geleden dan een cold case is, dan is het antwoord doorgaans toch weer 'nee'. Want: 'Het moet een moord zijn! Of een verdwijning. Een onopgehelderde verkrachting, misschien? Een ernstig misdrijf! Ernstiger dan een diefstal, in elk geval!'

Maar wat dan met de diefstal van 'de Rechtvaardige Rechters'? Het paneel van *De aanbidding van het Lam Gods* van de gebroeders Van Eyck werd ruim negentig jaar geleden gestolen en de kunstroof blijft tot op de dag van vandaag beroeren. Is dat dan geen cold case?

Voer voor discussie, dus.

Dat een cold case een ernstige en oude zaak zou moeten zijn, daarover lijkt iedereen het eens. Maar wat is *oud*? Twintig jaar, dat is oud. Twintig jaar wachten op antwoorden, dat kan niemand zich voorstellen als je zelf niet in zo'n situatie zit, of hebt gezeten. Maar is vijf jaar ook al oud? Of drie jaar? En drie maanden dan? Voor families en achterblijvers die zoeken naar een vermiste of willen weten wie hen een geliefde ontnam, lijkt elke seconde wel een eeuwigheid. Oud, dat is relatief. En wat betekent *afgesloten*? Betekent 'afgesloten' dan dat men helemaal

niet meer zoekt? Niemand meer? Behalve de nabestaanden en de achterblijvers?

In een zoektocht naar een uniforme definitie en in het kader van haar masterscriptie vroeg een criminologe in 2022 aan meerdere Vlaamse parketmagistraten en leden van de federale gerechtelijke politie wat voor hen een cold case was. De antwoorden waren niet overal hetzelfde. En dat mag eigenlijk verrassend zijn.

‘Het is altijd een beetje aanvoelen van dossier tot dossier, met als houvast: voor ons is een cold case in het kader van onrustwekkende verdwijningen een dossier waarvan we dus nooit ofwel de persoon ofwel een lichaam hebben teruggevonden,’ stelde een West-Vlaamse parketmagistraat in de masterproef.

‘Voor ons is een cold case een dossier dat al meerdere jaren stilligt omdat er geen oplossingsindicaties zijn,’ meende een lid van de federale gerechtelijke politie uit Antwerpen.

Zijn Brusselse collega verwoordde het zo: ‘Voor ons zijn het oude dossiers die onopgelost zijn. En die zich normaal gezien niet meer bij de onderzoeksrechter bevinden.’

Van Limburg over Antwerpen tot West-Vlaanderen zit er toch een nuanceverschil op de definitie van een cold case.

De focus ligt wél op ‘zwarte misdrijven’, dat mag duidelijk zijn. Andere zaken, zoals fraude of eigendomsdelicten, kunnen technisch gezien dan wel onopgelost blijven, ze krijgen doorgaans geen prioriteit in de arena van de cold cases.

En als je het aan ChatGPT vraagt – zoals iedereen tegenwoordig doet – krijg je dit: ‘Een cold case, ook wel bekend als een onopgeloste zaak, verwijst naar een misdaadzaak, meestal een moord of een ernstig misdrijf, waarvoor geen dader is gearresteerd of veroordeeld en waarbij het onderzoek inactief is geworden of is gestaakt.’

Inactief of gestaakt. Met andere woorden: het ‘operationele onderzoek’ is afgesloten en de zaak ligt niet meer bij een onderzoeksrechter, zoals het lid van de federale gerechtelijke politie uit Brussel al stelde. ‘Uitgerechercheerd’ noemt men dat weleens.

Maar wat dan met een zaak als die rond de tienjarige Nathalie Geijsbregts, die in rook opging toen ze in 1991 in Leefdaal bij Bertem op de schoolbus stond te wachten? In de herfst van 2023 werd er nog een terrein afgegraven, op zoek naar sporen. Dat was 32 (!) jaar na de verdwijning. De papa, Eric Geijsbregts, stelde eind 2024 bij Cold Case Bureau Van Meerbeeck het boek voor dat hij over de zoektocht naar zijn dochter schreef. ‘Al 12.241 dagen op zoek naar mijn dochter’ was de boventitel. Tijdens de boekvoorstelling vertelde Eric over hoe er nog steeds gezocht wordt. Ook al is het intussen zo lang geleden.

Is die zaak inactief? Verre van! Geen onderzoeksrechter, dan? Vanzelfsprekend is die er wel nog, anders waren die onderzoeken niet mogelijk. De Cel Vermiste Personen van de Belgische federale politie noemt deze zaak zelfs ‘een van de oudste cold cases van die regio’. Terwijl de procureur des Konings van diezelfde regio nog niet zo gek lang geleden op de regionale televisiezender ROBtv zei dat zijn arrondissement géén cold cases heeft. ‘Wel old cases. Maar we werken op alle zaken, dus koud zijn ze niet!’

Zo kun je het ook zien. En dat is mooi en nobel van de procureur en zijn team. Maar als we geen duidelijk beeld hebben van wat een cold case is, dan wordt het wel ingewikkeld om te tellen, straks.

Nog een bedenking: speelt verjaring mee in de zoektocht naar de definitie van een cold case?

We hebben bij Cold Case Bureau Van Meerbeeck informatie over Belgische onopgehelderde moorden van wel tachtig of negentig jaar geleden. Vanzelfsprekend zijn die hopeloos verjaard en zal er nooit nog iemand berecht kunnen worden. Het zijn oude verhalen die in het beste geval nog eens verteld worden door achterkleinkinderen die herinneringen ophalen of een lokale afdeling van een heemkundige kring.

Maar we hebben evenzeer informatie over zaken uit de jaren zeventig en tachtig, waar ik straks in dit boek over zal uitweiden. Eveneens verjaard voor justitie. Zijn dat dan geen cold cases? Daar zijn wél nog nabestaanden die op zoek zijn naar antwoorden. Voor hen is het hoe dan ook een onopgehelderd deel uit hun geschiedenis. Is er eigenlijk – los van een juridische verjaring – een tijdshorizon waarbinnen cold cases horen te vallen? Is er een ondergrens aan wat we nog als een cold case beschouwen? Soms is het kantje boordje, als het over die verjaring gaat. Voor justitie is het een belangrijke kwestie. Want als de zaak verjaard is, dan is er geen vervolging meer mogelijk.

Nog maar zeer recent werd in België bericht over de vondst van een vrouw die op een haar na dertig jaar vermist was geweest. Annie De Poortere was 48 jaar toen ze op 12 november 1994 spoorloos verdween in haar woning in Sint-Martens-Latem. Haar toenmalige echtgenoot sprak tegenover de politie destijds over het depressieve karakter van zijn vrouw en sloot een vlucht naar het buitenland niet uit.

Pas in april 2024 komt de waarheid aan het licht als een buurman een zwembad wil graven in zijn achtertuin en daar op de stoffelijke resten van Annie De Poortere stoot. Het duurt niet lang vooraleer de echtgenoot van Annie bekent dat hij haar begraven heeft. Níét vermoord, wel begraven. Ze was

al dood toen hij thuiskwam, houdt de man vol. Zelfmoord, zegt hij.

Het verhaal van de man zet het Openbaar Ministerie voor een gigantisch probleem. Want ook al is er op heel de wereld niemand die gelooft dat de man thuis pardoes op een lijk stoot en het vervolgens zomaar begraaft, de autopsie levert helemaal geen enkel bewijs op van het tegendeel. Geen bewijs van moord. En moord – waarop een verjaringstermijn van dertig jaar staat – is het enige wat in dit geval nog voor een berechting kan zorgen. Als het Openbaar Ministerie niet met staalharde elementen van moord komt, wordt een assisenproces dus moeilijk. Niet onmogelijk, wel moeilijk.

Half november 2024 wordt duidelijk dat er nooit nog een assisenproces komt. Het parket van Oost-Vlaanderen concludeert dat Annie De Poortere door haar toenmalige echtgenoot gedood werd. Niet vermoord, wel gedood. Van moord – met voorbedachtheid – is er volgens het parket geen sprake, wel van doodslag. En dat heeft verstrekkende gevolgen, want doodslag betekent dat de feiten al op 12 november 2014 waren verjaard, dik tien jaar geleden. De toenmalige echtgenoot gaat dus vrijuit.

‘Het is allemaal tevergeefs geweest,’ reageerde een familielid van Annie De Poortere op social media. ‘De schuldige heeft zich altijd rot geamuseerd en mijn meetje lag ondertussen bijna tot het laatste bot verteerd onder de grond. Wat rest zijn de laatste herinneringen. Annietje, je zal verder leven in ons gedachten, je zal jammer genoeg niet gewroken worden...’

Ik keer even terug naar de definitie van een cold case die de parketmagistraat uit West-Vlaanderen gaf. Volgens hem ging het om dossiers waar de persoon of het lichaam nooit werd teruggevonden. Annie De Poortere werd teruggevonden, maar

we gaan waarschijnlijk nooit meer helemaal te weten komen wat er precies met haar is gebeurd. Blijft dat dan een cold case?

En kún je eigenlijk nog wel zoeken, na een verjaring? In sommige landen, zoals Nederland, kan in het kader van de waarheidsvinding nog verder gezocht worden. Ook lang na de verjaring. De Nederlandse politie stelt op haar officiële website dat een cold case een niet opgelost ernstig misdrijf is waarop een gevangenisstraf staat van ten minste twaalf jaar. Dat betekent dus eigenlijk dat je vooral uitgaat van moord of doodslag.

Maar verdwijningen dan? Je kunt bij erg veel verdwijningen niet ontkennen dat er een misdrijf in het spel is, ook al heb je het slachtoffer (nog) niet gevonden. Ook al weet je nog niet wat er precies gebeurd is, je wéét dat er een ontvoering plaatsvond. Denk nog maar eens aan Nathalie Geijsbregts, waar getuigen haar zagen in het bijzijn van een onbekende man in een mysterieuze grijze auto. Of bijvoorbeeld Ken Heyrman, die acht jaar was toen hij samen met zijn drie jaar oudere zusje Kim in 1994 in Antwerpen verdween. Het ontzielde lichaam van Kim werd teruggevonden in het water. Maar van Ken is nooit nog een spoor geweest. Het lijkt geen twijfel dat beide kinderen door iemand ontvoerd werden. Ontvoering en moord, dan kom je al flink in de buurt van die twaalf jaar. Ver erover, zelfs.

Maar wat met bijvoorbeeld Tanja Groen, de tiener die in 1993 in de buurt van Maastricht verdween? Of de 32-jarige Elke Wevers, die in december 2010 in Neeroeteren bij Maaseik in rook opging? Of nog: de tweejarige peuter Liam Vanden Branden, die in 1996 nabij de sluis aan het Zennegat in Mechelen voor het laatst gezien werd. Er is echt een erg grote kans dat er in al deze zaken een derde betrokken is. Maar er is evenzeer en altijd een (kleine) kans dat er helemaal geen sprake is van een misdrijf.

Zou de kleine Liam bijvoorbeeld al spelend in het water beland kunnen zijn? Een ongeluk valt niet uit te sluiten. Idem

dito voor vele andere verdwijningen. Eind 2024 werd in Engeland een vermiste vrouw gevonden die meer dan vijftig jaar geleden verdween. Sheila Fox uit Coventry was zestien toen ze in 1972 voor het laatst gezien werd. Een kwarteeuw later blijkt ze levend en wel te zijn. Ze was destijds van huis gevlucht omdat ze een relatie had met een oudere man en had alle banden met haar naasten verbroken. Natuurlijk heeft iedereen het gevoel dat er in veel van die mysterieuze verdwijningszaken iets niet juist is. Maar als je heel eerlijk bent, moet je vaststellen dat er in sommige langdurige verdwijningen geen enkel objectief element is dat de betrokkenheid van een derde – of een crimineel feit – keihard bewijst. Zijn dat geen cold cases? Voor de achterblijvers wel.

En wat met personen die een afscheidsbrief achterlaten en vervolgens op eigen houtje en doelbewust spoorloos verdwijnen? Families zoeken soms jaren vruchteloos. Soms voor altijd. Zijn dat cold cases, of niet?

Afrondend kan gesteld worden dat er niet echt een eenduidige definitie van een cold case is. En als je niet weet wat het precies is, hoe ga je dan weten hoeveel er zijn? Het is inmiddels wel duidelijk dat het het aantal cold cases in de Lage Landen erg moeilijk te becijferen valt. Overheidsdiensten doen hun best om een zicht te krijgen op een cijfer, maar dat lijkt niet echt voor de hand te liggen. En zolang je voor je cijfer het woord ‘ongeveer’ moet plaatsen, doe je heel veel families, nabestaanden en slachtoffers onrecht aan. Althans, dat vind ik.

Zestien jaar nadat het lichaam van mijn dochter Tamara werd teruggevonden, wacht ik nog steeds op antwoorden. Ik blijf hopen op de dag dat iemand me kan vertellen wat er met haar is gebeurd.

Op vrijdag 17 maart 2006 verdween mijn dochter Tamara spoorloos, thuis in Aarschot. Pas drie jaar later werd haar lichaam teruggevonden, honderd kilometer verder, in de schaduw van een Gallo-Romeinse grafheuvel in Tinlot. Haar dood baadt sindsdien in mysterie. En ik heb al vijf jaar niets meer van het onderzoek gehoord.

Maar de vragen blijven. Wie? En waarom? Het slijt niet. Alleen de scherpe randjes zijn eraf. In mijn hoofd en mijn hart is Tamara voor altijd 26 jaar.

Haar foto hangt aan het etalageraam van Cold Case Bureau Van Meerbeeck. Het doet goed te weten dat er nog mensen zijn die, naast mij, blijven zoeken. Ik ben dankbaar dat dit bureau bestaat. Zij houden de zaak van mijn dochter Tamara in leven.

Betty Aerts, mama van Tamara

Hoeveel cold cases zijn er?

In België is het best moeilijk om cijfers over cold cases vast te krijgen. Nochtans is er geregeld al wel eens moeite gedaan.

Zo was er een nobele poging in maart 2012, toen een politica aan de toenmalige minister van Justitie, Annemie Turtelboom, enkele hele simpele vragen stelde: ‘Wat is volgens Belgische politiediensten de definitie van een cold case? En hoeveel van deze cold cases zijn er momenteel hangende bij verschillende politiediensten? Uit welk jaar dateren zij? En kan u dit onderverdelen per provincie?’

Tijdens lezingen en presentaties over cold cases toon ik deze schriftelijke vraag weleens en vraag ik het publiek te raden hoelang het duurde vooraleer er een antwoord kwam. Het zorgt doorgaans voor monikellachjes bij wat aanwezigen, of wat geschuifel op hun stoel, maar de kern van het probleem wordt hiermee wel blootgelegd.

Het antwoord kwam overigens exact een jaar later, in maart 2013, en was niet alleen erg laat maar vooral ook erg bedroevend: ‘De federale gerechtelijke politie onderzoekt op eigen initiatief sommige onopgeloste zaken, die vrijwel allemaal te maken hebben met gewelddadige criminaliteit. Het is de bedoeling om na te gaan of bepaalde elementen die indertijd niet onderzocht konden worden, thans, dankzij de vooruitgang die geboekt is op wetenschappelijk en technisch vlak, wel opgelost zouden kunnen worden. Op grond daarvan kan de federale politie voorstellen om oude onderzoeken te heropenen. Het bevoegde parket beslist dan of een onderzoek op

basis van de nieuwe elementen die worden aangehaald, wordt verdergezet. Het college van procureurs-generaal kan daarover geen cijfers geven.'

Een lang antwoord. Maar in alle eerlijkheid toch een beetje wazig. En al helemaal geen antwoord op hoévél het er nu zijn in België.

In de jaren nadien werden nog enkele lovenswaardige pogingen ondernomen om beter cijfermateriaal te krijgen. Door nieuwe volksvertegenwoordigers bij andere ministers van Justitie. Allemaal vergeefs.

In Nederland zijn er wel relatief goede cijfers beschikbaar. Bij onze noorderburen werd een kwarteeuw geleden al een eerste gespecialiseerd onderzoeksteam opgericht en sinds 2013 beschikt men er over regionale coldcaseteams met daarin gedragsdeskundigen, analisten, technische en forensische experts.

'Vandaag staat de teller in Nederland op ongeveer 1340 cold cases,' zegt Leo Simais, lange tijd leider van het coldcaseteam van de politie-eenheid Den Haag en bezieler van het Landelijk Expertisecentrum Vermiste Personen. 'Het gaat dan – op een uitzondering na – uitsluitend om onopgehelderde levensdelicten (moord en doodslag) van na 1988 en waarop een gevangenisstraf van meer dan twaalf jaar staat.'

Tellen dus niet mee in deze berekening: alle onopgehelderde verkrachtingen, ernstige brandstichtingen of overvallen. En ook ontvoeringen en gijzelingen horen hier niet bij. 'Anders zou het een veelvoud van het cijfer zijn.'

Horen ook niet bij de 1340 dossiers: de zogezegde naamloze doden. De onbekende lichamen of lichaamsdelen die men in het verleden vond en waar men geen identiteit op kan plakken. 'Ongeacht het feit of deze persoon duidelijk door een misdrijf om het leven is gekomen, dan wel op een ongelukkige manier

in het water is beland,' stelt Simais. 'Hier is de prioriteit de bepaling van de identiteit, en niet per se het ophelderen van de feiten an sich. In Nederland spreekt men vandaag van een 400 naamloze doden.'

'Als het gaat om langdurige verdwijningen, ten slotte, dan wordt het cijfer, zoals men dat dan zo mooi beschrijft, schuin gedrukt. Met andere woorden: de Nederlandse politie maakt bij de inventaris van de langdurige vermissingen (mensen die al meer dan één jaar spoorloos zijn) een onderscheid per dossier. Zo kan de ene langdurige verdwijning wel opgenomen worden en de andere dan weer niet. Als de meeste elementen erop wijzen dat de vermiste ergens in een ver land op een strand ligt met een cocktail in de hand, zal deze verdwijning niet opgenomen worden in de databank van cold cases. Zijn er elementen die erop wijzen dat er iets ernstigers aan de hand is, dan vanzelfsprekend wel. Er zijn in Nederland iets meer dan duizend langdurige verdwijningen. Die zitten dus niet per definitie in de lijst cold cases. Er is in Nederland wel een voortdurende "kruisbestuiving" tussen de teams die de cold cases onderzoeken en de politieteamen die met verdwijningen en naamloze doden bezig zijn.'